PROFESORUL PETRE GHEORGHE BÂRLEA SAU DESPRE VECHEA, DAR NICIODATĂ VETUSTA LIMBĂ LATINĂ

Prof. univ. dr. Lucian CHIŞU
Institutul „G. Călinescu" al Academiei Române
Universitatea „Valahia" din Târgovişte
lucianchisu@gmail.com

Decernarea de către Universitatea „Valahia" din Târgovişte a titlului de Doctor Honoris Causa profesorului clasicist Petre Gheorghe Bârlea a fost prefaţată de apariţia, într-un context biografic care vorbeşte de la sine despre meritele şi personalitatea sa, a volumului *In honorem…*, editat prin străduaniile colegilor şi discipolilor de la Universitatea „Ovidius" din Constanţa, precum şi a numeroşilor săi prieteni din mediul academic naţional şi internaţional.

Înaltelor sentimente existente în (deja) invocatul Liber amicorum, adevărate mărturii ale prieteniei, respectului şi admiraţiei care îi animă pe membrii confreriilor acestei profesii, i se adaugă, fastuos, Laudatio de faţă, menit a releva importanţa contribuţiilor ştiinţifice din ariile de preocupări ale celui care devine, în această zi, membru perpetuu al Senatului universităţii noastre. Rândurile şi referinţele adunate în aceste file se doresc a fi, mai mult decât un parcurs de bilanţ, o ilustrare simbolică a deceniilor de activitate laborioasă a profesorului Petre Gheorghe Bârlea, ordonată de forţele gravitaţionale care i-au înrâurit în tot acest timp personalitatea de reprezentant al

BDD-V4309 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:33 UTC)

Antichității clasiciste printre contemporani. Noi, cei care apelăm arareori la valorile trecutului, le regăsim în modelul intelectual reprezentat de profesorul slujitor al lui Ovidius, din universitatea constănțeană care poartă numele marelui exilat, retrospectiv şi actualizator. O idee perpetuată de secole în sfera ştiințelor umaniste arată că nu trebuie să ne lăsăm copleşiți de înțelesurile vocabulei „schimbare". Meditația reflexivă şi umanismul, ca esență existențială, sunt remediile prin care, mai bine de două milenii, clasicismul greco-latin rezistă oricăror schimbări, ca o „apă vie". În ultimul timp, încă de la primii paşi făcuți în noua Societate (Informațională) a Cunoaşterii, am devenit beneficiarii celor mai rapide schimbări, fără precedent, de paradigmă, în plină confruntare tranzițională între avantaje şi inconveniente. Inerent oricărei tranziții, care este mai mult o construcție de ipoteze dinspre prezent spre viitor, întrebările pe care le adresăm altora ori nouă înşine conțin subliminal nelinişti alarmante despre regândirea armoniei din societatea globală, sub toate aspectele, în economie, religie, ştiință, cultură. Tocmai de aceea, avem nevoie de cumpăna gândirii anticilor, care a fost neprăpăstioasă în vremuri cu mult mai crude pentru destinul uman, decât cele de astăzi.

În frământatul climat universitar actual, „vocea" profesorului Petre Gheorghe Bârlea va îndemna mereu la echilibru şi armonie, foarte necesare acum, când este evident că schimbările din toate domeniile de activitate (de la politică şi economie, până la ştiință şi religie) sunt mai dese şi mai rapide decât mersul societății. Se vorbeşte, pe bună dreptate, dar nu întotdeauna în mod peremptoriu, despre aşa-numitele „ştiințe tari", adică ştiințele exacte responsabile în cel mai înalt grad de tehnologiile civilizației viitorului, considerate viitorul însuşi. În fața acestui adevăr care – deşi seamănă, prin conglomerare, cu

BDD-V4309 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:33 UTC)

„nodul gordian" – pare să fi fost ridicat la rangul de „axiomă", profesorul Bârlea ar putea adăuga, prin exemplul vieții sale, rolul fundamental ce revine în continuare științelor spiritului, cu argumentul că ele l-au creat pe om ca ființă gânditoare, socială, condusă de conștiință și sprijinindu-se pe axele binelui, frumosului, adevărului. Dacă, totuși, conjunctural, faptele se prezintă într-o entropie care ne dă uneori fiori, credința fundamentă pe mesajul umanist al istoriei, reprezintă un solid punct de sprijin. Însuși nobilul ceremonial de astăzi, prin care omagiem meritele unuia dintre semenii noștri, este o dovadă a unității de sens dintre tradiție și actualitate, dintre trecut și prezent, dintre continuitate și... continuitate. Rațiunea ființării titlului de „Doctor Honoris Causa" are, printre rosturi, și pe acela de a confirma că în societatea contemporană, atât de diferită față de tot ceea ce s-a petrecut până acum, concepția umanistă și umanioarele nu își diminuează semnificațiile. Dimpotrivă, rolul lor devine cu atât mai important cu cât, participând la provocatoarea aventură a cunoașterii, miliardele de semeni au acum acces nemijlocit la informație – aș adăuga, mai mult decât la educație –, și descoperă noi temeiuri de a medita asupra rosturilor existenței umane, care dau sens vieții.

Decernarea înaltului titlu profesorului Petre Gh. Bârlea reprezintă un bun prilej ca, evocându-i-se personalitatea, să evocăm modelul genuin în care, la o privire atentă, se regăsesc calitățile însoțitoare ale oricărui universitar, de la structura omului de știință și apropierea sa de studenți, la modelul etic și moral promovat de acesta, până la prezența lui activă în treburile cetății. Înainte de a scrie despre CV-ul profesional al sărbătoritului, se impun câteva scurte date biografice despre cel născut la Caransebeș, la 29 iunie 1951. Din prima filă a cărții vieții sale, se observă că destinul i-a dăruit, ca părinți, pe Maria

BDD-V4309 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:33 UTC)

şi Gheorghe Bârlea, oameni modeşti şi muncitori, familie în sânul căreia viitorul om de ştiinţă a deprins, odată cu asprimea existenţei, o educaţie riguroasă şi lecţia cultului muncii, a respectului valorilor tradiţionale. Înrâurit de aceste începuturi, profilul moral şi spiritual al adolescentului intră pe turnanta evoluţiei personale în timpul studiilor din cadrul Facultăţii de Limbi Romanice, Clasice şi Orientale (specialitatea latină-greacă) de la Universitatea din Bucureşti, continuate, în anii următori, de aprofundări ale specializărilor română-franceză şi apoi română-germană. Cunoştinţele de limbă, cultură şi civilizaţie italiană, acumulate la Institutul Italian din Bucureşti, preced pregătirea şi trecerea doctoratului cu tema *Sistemul antonimelor în limba latină şi principalele limbi romanice* (*franceza, italiana, spaniola, portugheza, româna*), obţinut sub îndrumarea profesoarei Lucia Wald. Domeniul de competenţe al abordărilor doctorale conturează formaţia de lingvist a Profesorului. Asupra unora dintre informaţiile sau aspectele care sunt amănunţit redate în Lista lucrărilor publicate (prezentă în volum), reţinem brevilocvent: 17 cărţi de autor, 30 de volume coordonate, peste 200 de studii şi articole selectate din lista mai amplă a contribuţiilor de filologie clasică, editologie, critică şi istorie literară, culturologie. Unele nuanţări, cum sunt informaţiile referitoare la studiul gramaticii limbii române contemporane, se arată bine-venite, fiindcă aparţin unei categorii de cercetare prioritare. Aici intră cele două ediţii ale manualului de Limba română contemporană. Fonetică şi fonologie – Ortografie, ortoepie şi punctuaţie – Vocabular, Editura „Grai şi Suflet – Cultura Naţională", Bucureşti, 2000; Ediţia a II-a, revizuită. Editura Muzeul Naţional al Literaturii Române, Bucureşti, 2013. Manualul despre care vorbim a constituit cursul universitar pe care profesorul Petre Gheorghe

BDD-V4309 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:33 UTC)

Bârlea îl predă, de un sfert de secol, în cadrul Secţiei de limba şi literatura română din universitatea târgovişteană „Valahia", într-o facultate care, ca semn al tumultoaselor schimbări pe care le trăim cu toţii, şi-a revizuit polimorf denumirea. În cadrul altei instituţii de învăţământ superior, Universitatea „Ovidius" din Constanţa, al cărui Departament de Filologie română, limbi clasice şi balcanice, apoi Departamentul de Studii Doctorale le-a condus, profesorul Petre Gheorghe Bârlea predă doctoranzilor săi materia existentă în numeroasele studii-cărţi elaborate şi augmentate prin aducerea „la zi" a informaţiei cu prilejul reeditărilor. Ele reprezintă, cel puţin numeric, quintesenţa a ceea ce autorul a simţit necesar să transmită contemporanilor şi studioşilor despre orizonturile lingvisticii şi clasicităţii greco-latine: Contraria Latina – Contraria Romanica. Sistemul antonimelor în limba latină şi reflexele sale în limbile romanice, Editura ALL – Education ALL, Bucureşti, 1993; Introducere în studiul latinei creştine, Editura „Grai şi Suflet – Cultura Naţională", Bucureşti, 2000; Miezul cuvintelor. Studii de lingvistică generală şi lingvistică latină, Editura „Bibliotheca", Târgovişte, 2001, Peithous Demiourgos. Ştiinţa şi arta convingerii în Antichitatea greco-latină, Editura „Bibliotheca", Târgovişte, 2004; Ana cea buna. Lingvistică şi mitologie, Editura „Grai şi Suflet – Cultura Naţională", Bucureşti, 2007. Sunt, trebuie precizat, nu doar cărţi bine informate asupra istoriei şi culturii noastre formative, ci pledoarii pentru cunoaşterea adâncilor înţelesuri ale Antichităţii greco-romane, care este leagănul civilizaţiei europene. Cu atât mai mult, cu cât obârşiile noastre, ca loc de formare şi origine, s-au situat la confluenţa benefică a întâlnirii dintre vechii greci şi romani. Aceste întinse şi erudite studii fac dovada că originile culturilor de acum mai bine de două milenii sunt, în fapt, „rădăcinile" din

BDD-V4309 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:33 UTC)

care urcă spre lumina soarelui lumii contemporane sevele înțelepciunii milenare. Rezistăm cu greu tentației de a nu ne opri stăruitor asupra informațiilor cuprinse în studiile şi cercetările profesorului, ca şi în privința detalierii importanței lor, rezumându-ne să atragem atenția asupra semnificațiilor care conturează în mod strălucit formația de lingvist a profesorului Petre Gheorghe Bârlea: pregătirea în sfera filologiei clasice şi româneşti presupune vaste aprofundări în fenomenul cercetat, în ariile sale multiple de cunoaştere, din toate limbile romanice, laolaltă cu o imagine completă a culturii şi civilizației dezvoltate de acestea. Fără o asemenea anvergură ştiințifică nu se poate realiza nimic durabil în domeniul studiului limbii.

O altă caracteristică definitorie pentru activitatea de la catedră a profesorului Petre Gheorghe Bârlea se referă la relaționarea directă, nemijlocită cu studenții, masteranzii şi doctoranzii săi. Dincolo de justificata deschidere spre dialog şi de condescendența cu care profesorul Bârlea îşi înconjoară activitatea universitară, cei ce îl cunosc – şi nu sunt puțini aceştia – pot depune mărturie că ori de câte ori i-au cerut sfatul ori sprijinul, l-au primit cu asupra de măsură, laolaltă cu o autentică şi paternă căldură sufletească. Dar asta nu înseamnă – aceeaşi pot confirma faptul – că din acest tip de comunicare au lipsit observațiile, uneori aspre, făcute în scopul perfectibilității, auto-depăşirii pe care le-o cerea mentorul lor. Lucrările de licență şi cele de doctorat peste care ochii Profesorului au trecut răbdători, iar mâna a corectat, a îmbunătățit sau a propus o formă alternativă, uneori înnegrind pagina de corecturi, demonstrează utilitatea pe care profesorul o face cu o stăruință de scrib, fiindcă ştie cât de important este, în acest sens, rolul unui autentic îndrumător. Vedem în acest efort pledoaria unei autorități care ştie că propriul mesaj şi model trebuie transmis în

BDD-V4309 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:33 UTC)

numele demnității profesiei, dar şi cu o tenace muncă nevăzută, învăluită în modestie

Acestor calități, pe care le-am califica înnăscute profesiei alese, li se adaugă cele de participant şi organizator de manifestări ştiințifice. A ținut cursuri, ca profesor asociat la Universitatea Karol IV din Praga, Republica Cehă (1993-1996), Universitatea Paris IV Sorbonne, Franța, (2001-2003), Universitatea din Bucureşti (1999-2003; 2010 – prezent), Universitatea Castilla – la Mancha, Spania (2006-2009), Liberty University, Sacramento, SUA (1996-2002), Lexford University din Viena (2003-2005), Romanian-American Theological Institute and Seminary (Cleveland, OH, SUA şi Toronto, Ontario, Canada; 2007 – prezent). A susținut comunicări ştiințifice în țară (la Academia Română) şi în străinătate: Franța, Italia, Spania, Insulele Canare, Germania, R. Moldova, Cipru, Grecia, Israel, Rusia, SUA.

A condus granturi naționale şi internaționale, aproape în fiecare an universitar, muncind, cum se spune, „cot la cot" cu colegii de echipă, dar şi îndrumându-le activitatea, cu o dăruire profesională care a impus respectul celor din jur.

Pentru că ne aflăm la festivitatea de decernare a titlului de Doctor Honoris Causa în cadrul universității din vechea capitală de scaun domnesc a Țării Româneşti, trebuie amintit rolul deținut de profesorul Petre Gheorghe Bârlea în inițierea şi, ulterior, organizarea Colocviului Internațional „Latinitate – Romanitate – Românitate", manifestare ştiințifică de profil umanist, cu ecouri în lumea filologilor şi o amplă recunoaştere internațională. Colocviul se desfăşoară fără întrerupere de şaisprezece ani şi constituie un excelent prilej de întâlnire a mediului universitar local şi național cu personalități de seamă ale lingvisticii mondiale, la fiecare nouă ediție.

BDD-V4309 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:33 UTC)

De înalte aprecieri s-a bucurat *Conferința* internațională organizată la finalizarea grantului AUF *Lieux imaginaires dans la littérature d'enfance* (având între colaboratori universitățile Paris III Sorbona şi ENS Tetouan, Maroc), organizată la Târgovişte, în iunie 2006, cu participanți de pe cinci continente. Rezultatele au avut parte de patru editări, coordonate de Petre Gheorghe Bârlea, începând cu *Espaces imaginaires dans la littérature d'enfance. Relevé.* Valahia University Press, Târgovişte, 2006*; De la local la universal. Spații imaginare şi identități în literatura pentru copii,* Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2006*;* Ediția în limba franceză, Suceava, 2009*; Dicționar de locuri imaginare în literatura română pentru copii (DLI),* Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2006*,* Ediția a II-a, revăzută şi adăugită, Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2009.

Tot prilejuit de aceste referințe, trebuie amintită coordonarea publicației ştiințifice *Diversitate şi Identitate Culturala în Europa* (DICE), 2004 –, acreditată CNCSIS cu calificativul B+ şi inclusă în mai multe baze internaționale de date.

Pe un plan de aceeaşi maximă importanță se situează preocupările istorico-literare ale profesorului Petre Gheorghe Bârlea, ilustrative în ceea ce s-ar putea numi sfera cunoştințelor despre patrimonial cultural românesc. Stabilindu-se la Târgovişte, în fosta Capitală a Țării Româneşti, profesorul Petre Gheorghe Bârlea s-a ataşat valorilor perene din oraşul şi împrejurimile ale cărui spirite tutelare au devenit mentorii săi şi în numele cărora şi-a asumat rolul de polihistor al acestui *topos* încărcat cu secole de istorie culturală şi destin național. Cei care au avut şansa să-l însoțească pe străzile Târgoviştei cunosc fervoarea cu care profesorul Petre Gheorghe Bârlea, la rândul lui adoptat de acest oraş, vorbeşte despre fiecare monument,

BDD-V4309 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:33 UTC)

stradă, casă, colţişor sau numai vestigiu. Le cunoaşte cel mai bine, fiind singurul care îi poate aduce în faţa noastră, la un taifas contemporan, pe Coresi, întâiul tipograf al cărţilor în limba română, pe poeţii Văcăreşti şi pe urmaşa lor, Elena Văcărescu, pe Vasile Cârlova, I. Heliade Rădulescu şi Grigore Alexandrescu (căruia i-a consacrat două monografii), pe Smaranda Gârbea – Maica Smara, prietenă a Veronicăi Micle şi a lui Eminescu, ale cărei cărţi le-a reeditat în anii din urmă, pe Brătescu-Voineşti sau pe Mircea Horia Simionescu, unul dintre iniţiatorii Şcolii de la Târgovişte. Animator al vieţii culturale a oraşului în care s-a consacrat, pentru început, învăţământului universitar, profesorul Petre Gheorghe Bârlea este unul dintre membrii marcanţi ai *Societăţii Scriitorilor Târgovişteni*.

În domeniul vieţii sociale, profesorul Petre Gheorghe Bârlea face parte din categoria celor care ţin la imaginea durabilă, clasicizată, a profesiei alese. Aspect care se „vede", s-ar zice, în tot ceea ce întreprinde. De pildă, prezenţa sa la cursuri, ca şi în cadrul celorlalte activităţi universitare, este una de o elegantă sobrietate faţă de principiile ştiinţifice pe care le cultivă şi predă, dar şi de amenitate în raport cu studenţii şi doctoranzii săi. Niciunul dintre colegi sau discipoli nu l-a întâlnit vreodată altfel decât în costum şi purtând cravată. Este o atitudine pe care Profesorul ţine să o sublinieze, în contrast cu mulţi dintre universitarii care au abandonat acest „indiciu" în favoarea vestimentaţiei obişnuite şi mai comode. Însă, în trecutul nu foarte îndepărtat, costumul şi cravata reprezentau distincţia vestimentară a unei adevărate caste de intelectuali care ţinea la prestigiul profesiei ei, inconfundabilă chiar şi atunci când, parafrazându-l pe Eminescu, intrau în oraşul furnicar. Este, în această atitudine, semnul cel mai înalt al respectului faţă de un statut profesional, dar şi un model de conduită, de consideraţie

BDD-V4309 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:33 UTC)

arătată audienței din agora filologică. Şi, nu în cele din urmă, față de sine.

Ar trebui adăugate, desigur, şi alte înzestrări care împodobesc profilului uman ființat în universitarul Petre Gheorghe Bârlea. Dacă n-au fost amintite, justificarea celui care semnează aceste rânduri se sprijină pe argumentul că formanții personalității sărbătoritului nostru s-au constituit pe acel principiu holistic ridicat la nivelul unei teorii generale. Nu credem că forțăm nota spunând că această caracteristică sistemică şi ordonatoare a fost favorizată tocmai de accesul timpuriu şi determinant la valorile clasicității, inculcate structural condiției de intelectual din secolul al XXI-lea. Suntem ceea ce gândim, ne arată o zicere, a cărei iradiere de semnificații îi pune în umbră pe succesivii ei observatori. Este de ajuns să-i amintim vechimea, de cel puțin două milenii şi jumătate. Ceea ce înseamnă că profesorul Petre Gheorghe Bârlea crede în menirea sa, iar noi, propunând invitarea Domniei-sale în rândul exclusivist al membrilor „DHC" din universitatea noastră, îl felicităm şi îi urmăm în vechea, dar niciodată vetusta limbă latină: *Vivat, crescat, floreat*!

BDD-V4309 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:33 UTC)